

Vergaderjaar 2010–2011

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

29 521

Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 417

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK

Vastgesteld 24 januari 2011

Een delegatie uit de vaste commissie voor Defensie heeft van 18 tot en met 22 oktober 2010 een werkbezoek gebracht aan achtereenvolgens Afghanistan en de anti-piraterijmissie. De delegatie bestond uit de leden Van Miltenburg (VVD, delegatieleider), Brinkman (PVV), Bruins Slot (CDA), Jasper van Dijk (SP), Eijsink (PvdA) en Hachchi (D66). Het Ministerie van Defensie was vertegenwoordigd door de Directeur Operaties Defensie, generaal-majoor T. Middendorp, en de Adjunct-Directeur Voorlichting en Communicatie, kolonel F. Gerards. De delegatie werd begeleid door de griffier van de vaste commissie voor Defensie, mr T.N.J. de Lange.

Het doel van het werkbezoek was tweeledig: het verkrijgen van nader inzicht in de wijze waarop de Nederlandse militairen hun missie in resp. Afghanistan en de Golf van Aden uitvoeren, en het laten blijken van waardering voor het feit dat Nederlandse troepen onder vaak moeilijke omstandigheden hun werkzaamheden tijdens missies in het buitenland uitvoeren.

In onderstaand verslag worden de hoofdlijnen van de formele gesprekken kort weergegeven. Het volledige programma van het werkbezoek is als bijlage bij dit verslag opgenomen.

De delegatie dankt alle gesprekspartners en degenen die betrokken zijn geweest bij het organiseren van dit werkbezoek. In het bijzonder wil de delegatie haar waardering uitspreken voor de inzet van generaal-majoor Middendorp, kolonel Gerards en de ontvangende eenheden bij de voorbereiding van het programma en tijdens het werkbezoek. De hartelijke ontvangst en de goede begeleiding van de delegatie hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het welslagen van het werkbezoek.

De voorzitter van de delegatie,
Van Miltenburg

De griffier van de delegatie,
De Lange

Maandag 18 oktober 2010 – KAF

Direct na aankomst: veiligheidsbriefing o.l.v. de Contingentscommandant (ContCo), brigade-generaal Leijtens, waarin naast veiligheidsinstructies ook een aantal algemene kenmerking van KAF aan de orde komen. Zo wonen en werken op KAF ongeveer 28 000 mensen en vinden er ca. 5 500 vliegbewegingen per maand plaats.

Dinsdag 19 oktober 2010 – Tarin Kowt en KAF

Briefing door brigade-generaal Broeks, Commandant Redeployment Task Force (RDTF)

De heer Broeks zet uiteen dat er een grondige planning (inclusief in elkaar overlopende fases) vooraf is gegaan aan het proces van redeployment. Het proces heeft onder meer de warme belangstelling van de Defensie Accountantsdienst (DAD). Dit laatste is een gevolg van het bezwaaronderzoek bij Defensie door de Algemene Rekenkamer van een paar jaar geleden.

Het proces van redeployment verloopt tot nu toe buiten verwachting goed. Zo is er veel materieel overgenomen door de coalitiepartners. Dit heeft weer tot gevolg gehad dat er voor de RDTF minder mensen nodig waren dan eerst voorzien (ca. 700 i.p.v. ca. 1100). Dat is vanuit financieel oogpunt natuurlijk prima. Vanuit menselijk oogpunt was dat echter niet altijd eenvoudig, zowel voor een aantal individuele militairen die teleurgesteld waren dat hun voorziene uitzending op een laat moment toch niet doorging als voor al langer met elkaar samenwerkende teams die door deze reductie uit elkaar zijn gehaald.

Een aantal andere opmerkingen op personeelsvlak: de RDTF heeft meteen na aankomst hard gewerkt om het vertrek van de collega's van Task Force Uruzgan (TFU) zo goed en snel mogelijk te laten verlopen; het wennen aan de Amerikaanse regelgeving is goed verlopen; en ook de samenwerking met de Amerikanen en de Australiërs bij het afvoeren van materieel in konvooiën is goed gelopen. Voor de mensen van de RDTF is het wel moeilijk om in Nederlandse berichtgeving te lezen dat «de laatste militair inmiddels uit Uruzgan weg is». Dat geldt ook voor familie en vrienden, die daar bij voorbeeld op thuisfrontdagen blijk van geven.

De wijze waarop de overdracht door Nederland aan de coalitiepartners heeft plaatsgevonden (nog een tijdje «meelopen en coachen») heeft veel goodwill bij de coalitiepartners gekweekt.

Op dit moment zitten er in Deh Rawod nog twee Nederlandse collega's en staat daar nog een beperkte hoeveelheid Nederlands materieel. De rest bevindt zich inmiddels in Tarin Kowt (TK) of is al onderweg naar Nederland. Vanaf 1 december 2010 zijn er nog 30 à 45 Nederlanders op TK. Uiteindelijk zal al het materieel volgens planning uiterlijk 1 mei 2011 weer terug in Nederland zijn. Een klein gedeelte zal pas vanuit TK vertrekken als de vliegstrip in TK is verhard (na begin maart 2011).

Eenmaal in Nederland gaat het materieel naar Coevorden, waar wordt gecheckt wat er met het materieel moet gebeuren om weer te kunnen worden gebruikt.

Indrukwekkend was de nabestaandenreis eerder dit jaar. Familieleden en vrienden hebben ieder op hun eigen wijze afscheid kunnen nemen van hun overleden dierbaren. Bijkomend voordeel is dat de uitgezonden militairen zien hoe zorgvuldig er met nabestaanden wordt omgegaan. Desgevraagd licht de heer Broeks toe dat voor zover hem bekend EUPOL in het gebied actief wil blijven.

Briefing en rondleiding door militairen van de Innamecompagnie Tarin Kowt

De inname van goederen van individuele militairen verloopt in vier fases (*Areas*). Voorafgaand hieraan krijgen de betreffende militairen uitleg over wat er van hen m.b.t. de inname wordt verwacht.

(Area 1A) Hier leveren de militairen hun goederen, voorzien van matrixsticker/barcode, in. De goederen worden verdeeld naar materiaal-groep.

(Area 1B) Beheerders controleren de ingenomen artikelen en boeken ze af in het beheerssysteem.

(Area 2) De artikelen worden hier voorbereid voor transport. Alle relevante papieren worden op de inhoud van de verpakking (een boxpallet, een container of een voertuig) geplakt. Vervolgens worden de verpakkingseenheden vervoerd naar Area 3.

(Area 3) Alle goederen worden (nogmaals) gecontroleerd, nu specifiek op juistheid van de papieren die bij de goederen zitten. Als de aangeleverde goederen zijn goedgekeurd, worden deze gescand door track&tracers.

(Area 4) Hier worden de goederen ingepland voor transport (vliegtuig, militair konvooi of jingletruck konvooi van Kandahar, gevolgd door zeetransport).

Bijkomende maatregel is dat al het materiaal wordt voorzien van een Radio Frequency Identification Tag, hetzij een air-tag, hetzij een land-tag. Hiermee kan permanent worden bijgehouden waar de betreffende goederen zich bevinden.

Gesprek met COM Combined Task Force Uruzgan (CTU), colonel Creighton

De heer Creighton zet uiteen dat er de afgelopen acht maanden hard is gewerkt aan de overdracht van Nederland aan de VS en Australië. Die samenwerking is perfect gelopen; zo zou het altijd moeten gaan. Het door Nederland gevoerde, succesvolle, beleid in Uruzgan wordt voortgezet. Natuurlijk zijn er wel accentverschillen, deels veroorzaakt door externe factoren zoals het feit dat het CTU heel Uruzgan onder zijn hoede heeft, niet alleen het gedeelte van Nederland. Einddoel is nog steeds dat de bevolking van Uruzgan de regering van Afghanistan als de enige wettige en effectieve garantie voor goed beleid, ontwikkeling en veiligheid in de hele provincie erkent.

De Afghan National Army (ANA) en de Afghan National Police (ANP) zijn, uitzonderingen daargelaten, betrouwbare en vooral ook moedige bondgenoten. Bedacht moet worden dat velen van hen hun leven hebben gegeven voor het land Afghanistan.

De aanpak van papavervelden ligt genuanceerd. Vooral wordt ingezet op het telen van andere producten met een goede opbrengst. Vernietiging van papavervelden wordt uiteraard wel gestimuleerd.

In TK is ook het overgrote gedeelte van het Provinciaal Reconstructieteam (PRT) Uruzgan gestationeerd. In Chora en Deh Rawod zitten kleine teams. Het PRT als geheel bestaat uit meer dan 100 personen, uit Australië, de VS, Nederland en Slowakije. Het PRT werkt nauw samen met de activiteiten van EUPOL in het gebied.

Er zijn vijf terreinen waar het PRT primair op inzet:

- onderwijs (zowel de toegankelijkheid als de kwaliteit);
- gezondheidszorg (zelfde aandachtspunten);
- landbouw/watervoorziening;
- kleine infrastructurele projecten;
- wegen.

De aanpak verschilt per district en per sector. Streven is om in maximaal vier jaar op een acceptabel niveau te zijn gekomen.

Briefing door Commandant NL Apache-Detachment, luitenant-kolonel Bresser

Het detachement bestaat uit 55 militairen, bestaande uit vliegers, ondersteuning, Intel en staf. Het materieel bestaat uit 5 Apaches, waarvan er 2 operationeel zijn, 1 in operationele reserve zit en 2 bedoeld zijn voor groot onderhoud. Er worden circa 120 vliegers per maand gemaakt. De taken bestaan uit aerial presence, verkenning en beveiliging (bij voorbeeld van konvoien op de weg of transportheli's). Ook kunnen de Apaches worden ingezet als Quick Reaction Force (QRF) in het geval van vijandelikheden. Het detachement krijgt zijn opdrachten van Regional Command (RC) South. Op dit moment bestaan de werkzaamheden vooral uit ondersteuning van het RDTF, en wordt er ook gevlogen voor de CTU. De aanwezigheid samen met het Landmacht-detachement op TK pakt goed uit. De onderlinge samenwerking is heel goed. Verder ontlenen de grondtroepen bij het uitvoeren van hun operaties extra vertrouwen aan de aanwezigheid van het Apache-detachement.

Een uitzending beslaat over het algemeen een periode van 12 weken. Veel mensen zijn nu voor de vijfde keer uitgezonden. Onderdeel van de training, ook voor deze operaties, is een jaarlijkse trainingsperiode van de vliegers voor 1 à 2 maanden in Ford Hood (VS).

Briefing door brigade-generaal Beulen (HQ ISAF)

De heer Beulen geeft een overzicht van de missie van ISAF. Einddoel is duurzame stabiliteit in Afghanistan, door bescherming van het Afghaanse volk en het verschaffen van een veilige woon- en werkomgeving. Concreet houdt dit onder meer in dat Afghanistan is gevrijwaard van safe havens voor terroristen, dat het Afghaanse volk zich veilig voelt, dat de Afghaanse regering goed functioneert en dat het gebruik van geweld is voorbehouden aan reguliere Afghaanse instellingen (leger en politie). Voor alle duidelijkheid: dat wil dus niet zeggen dat er dan helemaal geen aanslagen meer worden gepleegd. Dat zal nooit helemaal uit te sluiten zijn.

In de planning wordt uitgegaan van 2014. De planning valt uiteen in verschillende fasen. Op dit moment zit ISAF in fase 3 (stabilisatie) en wordt gewerkt aan de voorbereiding van fase 4 (transitie). Met fase 4 wordt begonnen als een grondig assessment van de situatie voldoende vertrouwen geeft dat met deze nieuwe fase kan worden begonnen. Onderdeel van een dergelijk assessment is onder meer of het Afghaanse leger er klaar voor is, of de veiligheid zodanig is dat de bevolking haar dagelijkse routine-activiteiten ongestoord kan verrichten, het lokale bestuur voldoende is opgebouwd.

Belangrijke principes in fase 4 zullen onder meer zijn: aanpak *bottom up*, begin op districtsniveau daarna pas provincieniveau, en handhaving van hoofdkwartieren, ook als de hoeveelheid ISAF-troepen afneemt. De aanpak op dit moment is meerledig, met als bijkomend voordeel dat de verschillende deelaspecten van de aanpak elkaar kunnen versterken. De belangrijkste deelaspecten zijn bescherming van de bevolking, versterking van het Afghaanse leger, het onschadelijk maken van netwerken van de Taliban en gerichte ondersteuning van goed bestuur en sociaal-economische ontwikkeling. Alle deelaspecten moeten op een bepaald moment voldoende ontwikkeld zijn, alvorens tot een volgende fase kan worden besloten. De gedachte is mede dat door een set van gerichte acties op bovenstaande deel terreinen de kwaadwillende krachten in de Afghaanse samenleving een steeds minder mogelijkheden krijgen (de zgn. «Anaconda Strategy»).

In de tijd gezien is het te verwachten dat als gevolg van deze aanpak eerst een relatief kortdurende toename van geweld zal optreden. Die toename is op dit moment merkbaar en wordt ook gestaafd door de cijfers. Na die periode zal het geweld steeds meer afnemen. De aanpak zal ook v.w.b. de

operaties in de verschillende provincies en districten op elkaar moeten worden afgestemd. Er zal ook veel moeten worden geïnvesteerd in het nog beter begrijpen van hoe de Afghaanse samenleving precies is georganiseerd (bevolkingsgroepen, belangen, gevoeligheden etc. etc.). Het proces van reïntegratie is een hoeksteen in de aanpak. Er zullen handreikingen moeten worden gedaan om een dialoog tot stand te brengen, waarna demobilisatie en herstel van onderlinge verhoudingen kunnen volgen. Onderzoek leert dat naar schatting meer dan driekwart van de betrokkenen uiteindelijk bereid is om aan een dergelijk proces deel te nemen. Waarschijnlijk zal een Afghaanse variant op de «waarheidscommissie» noodzakelijk zijn.

De Afghaanse politie zal vanaf de werkvloer, vanaf wijkniveau, moeten worden opgebouwd. Onderdeel van dat proces zal zijn dat op een aantal locaties die zelf hebben aangegeven zich te willen ontworstelen aan de invloed van de Taliban tijdelijk (voor twee tot vijf jaar) een afzonderlijke politiemacht zal worden geplaatst, de *Afghan Local Police*. De Hoofden van Politie in de desbetreffende districten zullen een belangrijke coördinerende rol moeten spelen. Ook is van groot belang dat de betreffende politie in de betreffende wijk actief is, en niet daarbuiten. Het personeel zal ook zo veel mogelijk in het desbetreffende gebied moeten worden geworven.

Onderdeel van de aanpak is ook het trainen van Afghaanse gevangenisbezoekers.

Het is niet altijd makkelijk om in korte tijdsperiodes te zien welke vooruitgang is geboekt. Als over een wat langere periode wordt gekeken, is dat beter zichtbaar. De deelname aan het basis- en voortgezet onderwijs is van 2002 tot 2009 ongeveer verdriedubbeld. Datzelfde geldt voor het aantal aansluitingen van Afghaanse huishoudens op het elektriciteitsnet. Ook de personele toename van het Afghaanse leger en de Afghaanse Nationale Politie is spectaculair. Uitdaging blijft het op niveau krijgen van het management in beide instituties. Ook de initiële opleidingstijd van de manschappen is bepaald kort te noemen (zes à acht weken).

In de samenwerking tussen ISAF en het Afghaanse leger is gekozen voor het principe van *partnering*. Het gaat dan om méér dan het gezamenlijk uitvoeren van militaire operaties of het in personele zin opbouwen van het Afghaanse leger: ook het verder professionaliseren van het leger en het bevorderen van een instelling waarin het beschermen en dienen van de bevolking centraal staat, zijn van belang.

De heer Beulen benadrukt tenslotte dat er geen precedent is voor deze operatie, zowel in omvang als in complexiteit.

Woensdag 20 oktober 2010 – KAF

Ontvangst ATF (kolonel Verhaaf)

De heer Verhaaf, commandant van de ATF (Air Task Force), geeft een toelichting op de activiteiten van de ATF. Deze activiteiten van in hoofdlijnen uiteen in *Recce Light* (het in kaart brengen van mogelijke locaties waar *Improvised Explosive Devices* (IED's) zijn verborgen) en *Close Air Support* (CAS). De heer Verhaaf illustreert e.e.a. door het geven van een (fictieve) briefing voor een mogelijke operatie door twee F-16 vliegtuigen. Tijdens de briefing komt een aantal relevante wetenswaardigheden aan de orde. *Recce Light* is een uniek Nederlands concept, en een belangrijk puzzelstuk in de oplossing c.q. inperking van de problematiek van de IED's. Verder: de boeren in het gebied hebben op dit moment meer bestaanszekerheid. Dit komt enerzijds door de toegenomen veiligheidssituatie in het algemeen, anderzijds door de aanleg van de weg van TK naar Chora. Verder: voor het verkrijgen van steun onder de lokale bevolking is het essentieel dat ISAF geen gebouwen vernietigt, en zeker ook dat onder de burgerbevolking geen slachtoffers vallen. Veel inspanningen rond de

voorbereiding van de activiteiten van ATF zijn dan ook gericht op het voorkomen van dergelijke *collateral damage*. Zo worden kleinere bommen gebruikt en wordt alle bebouwing in de omgeving van een mogelijk doel vooraf zo goed mogelijk in kaart gebracht, onder het motto «precisie en proportie». Verder: in de planning wordt er van uitgegaan dat de ATF blijft tot het vertrek van de RDTF. Verder: alle vliegers kennen de Rules of Engagement (RoE) op hun duimpje. Die worden dagelijks nog even gecheckt. Tot nu toe is in dit verband inschakeling van het Openbaar Ministerie nog niet aan de orde geweest.

Office Call COM RC-South, major-general Carter

De heer Carter zet uiteen dat, sinds het vertrek van generaal De Kruif, er een massieve influx van Amerikaanse militairen heeft plaatsgevonden, Daarom ligt het initiatief nu bij de ISAF-troepen. Het beleid van RC South kenmerkt zich nog steeds door een sterke focus op de lokale bevolking, net als in de periode onder generaal De Kruif. De heer Carter spreekt ook veel dank uit aan Nederland voor de afgelopen periode. Terugkijkend moet je concluderen dat Nederland een indrukwekkende prestatie in Uruzgan heeft geleverd. Het is er nu echt beter dan het was. De afgelopen periode is veel tijd gestoken in het beter leren kennen van de alle tegenstanders van ISAF. Dat zijn nadrukkelijk niet alleen de Taliban, maar ook zwakke en corrupte bestuurders, stammen die onderling strijd voeren en boeren die papaver verbouwen. Verder wordt nog meer dan vroeger samen met de Afghaanse troepen opgetreden. Daarmee krijgen de Afghaanse troepen ook meer zelfvertrouwen om operaties zelf te kunnen uitvoeren.

Een algemeen punt van zorg is de ontwikkeling van goed bestuur. Er zijn weinig echt goede gouverneurs. De noodzakelijke combinatie van kwaliteit en dapperheid is met een lantaarntje te zoeken.

De Afghan National Police (ANP) is zowel probleem als oplossing. Probleem omdat zij vaak partij kiezen, corrupt zijn, en goed zijn in vechten maar minder in bescherming van de bevolking. Oplossing, vooral omdat ze dicht bij de bevolking staan en daardoor ook weten wat er speelt. Hoe dan ook, ondersteuning bij de opbouw van de politie is hard nodig, en er is nu ook momentum voor. Het gaat dan vooral om ondersteuning op de werkvloer.

De heer Carter bepleit een zgn. *Afghan solution*. Die komt er in zijn ogen allereerst op neer dat er een goede Gouverneur en Hoofd van Politie worden aangesteld. Vervolgens is van groot belang dat de bevolking bij het hele proces wordt betrokken. Stimulans kan dan bij voorbeeld zijn dat President Karzai een bezoek aan het gebied brengt. Daarna is van groot belang dat er eenheden van de ALP worden gestationeerd, na instemming daarmee in een representatieve Shura (volksraadpleging). Deze politiemensen moeten worden betaald door de Afghaanse minister van Binnenlandse Zaken. Belangrijk is dat ISAF en de Afghan National Army (ANA) buiten het betreffende gebied actief zijn. Binnen een jaar zijn de subversieve, buitenlandse elementen dan verdwenen. Sleutel is wel dat dit niet moet worden opgelegd, maar moet komen uit de bevolking zelf. De voor dit proces benodigde tijd is relatief. Op zichzelf duurt het generaties voordat alle geslagen wonden weer een beetje zijn geheeld. De massieve militaire aanwezigheid kan mogelijk wel binnen een paar jaar worden teruggebracht.

Bezoek Role-3 ziekenhuis KAF (kapitein Van Dijk)

De heer Van Dijk licht toe dat er binnen de NAVO vier categorieën medische faciliteiten zijn; role 1 t/m role 4. In role 1-ziekenhuizen (eerstelijns) wordt een doktersspreekuur gehouden. Ook is er een zgn. «*Battle advanced trauma life saver*». Er kan worden gereanimeerd en

gewonden kunnen worden gestabiliseerd. In role 2-ziekenhuizen is er daarnaast sprake van een intensive care, (daarmee ook) verpleging, een laboratorium, echo- en röntgenapparatuur, een bloedvoorraad en een faciliteit voor de opvang van gewonden. Wij bevinden ons nu in een role 3-ziekenhuis. Daar is bovenop de genoemde voorzieningen ook sprake van specialistische zorg, een CT-scan en een grotere opvangmogelijkheid van gewonden, intensive care en van meer verpleegcapaciteit. In een role 4-ziekenhuis tenslotte kunnen alle operaties worden verricht en zijn alle specialismen aanwezig. Een dergelijk ziekenhuis is in dit gebied overigens niet aanwezig.

Dit ziekenhuis is vooral te beschouwen als een traumahospitaal. De heer Van Dijk toont een aantal foto's van gewonden, waaruit dit meer dan duidelijk blijkt. Als er sprake is van één of meerdere gewonden ergens in het inzetgebied, dan bepaalt de positie in dat gebied, de nationaliteit en het soort trauma naar welk ziekenhuis die gewonden worden vervoerd. Er zijn gemiddeld tien traumapatiënten per dag. De ANA heeft een eigen ziekenhuis hier in de buurt.

De Nederlandse bijdrage bestaat uit artsen die via het Instituut samenwerking Defensie en Relatieziekenhuizen (IDR) worden uitgezonden. Verder zijn er Algemene militaire verpleegkundigen (AMV) en ondersteunend personeel. Voor de Nederlandse militairen is dit van groot belang.

Het bezoek wordt afgesloten met een rondleiding door de verschillende afdelingen van het ziekenhuis.

Bezoek National Support Element (NSE; majoor Van der Wielen)

De opdracht voor het NSE is simpelweg: optimale logistieke ondersteuning van de Nederlandse eenheden, en waar mogelijk ook van de coalitiepartners. Ook het doel is eenvoudig: garanderen dat ISAF-operaties optimaal doorgang kunnen vinden.

De opdracht van het NSE valt uiteen in een aantal deeltaken:

- externe logistiek, d.w.z. de logistiek vanuit Nederland naar de inzetlocatie v.v.;
- interne logistiek, d.w.z. de logistiek op KAF zelf;
- het leveren van specifieke logistieke diensten, zoals de veldpost en de kassiersfunctie;
- logistieke ondersteuning van het tactische luchttransport;
- het in bedrijf houden van het Nederlandse element op de vliegvelden van Kabul en KAF;
- het vervullen van de G4-functie (staffunctie m.b.t. logistiek).

Het NSE valt niet onder de verantwoordelijkheid van ISAF maar wordt direct aangestuurd door de Directie Operaties Defensie.

Het NSE speelt ook een belangrijke rol in de redeployment. De goederen afkomstig uit TK worden hier omgepakt en gereed gemaakt voor het verdere vervoer naar Nederland.

Kapitein Herlage geeft vervolgens een toelichting op de specifieke MOVCOM-functie op KAF. Er moeten passagiers door de lucht worden vervoerd, maar ook goederen (incl. munitie). Verder heeft KAF een luchtbrug-functie. In totaal is er de afgelopen tijd ca. 43 miljoen kilo vracht vervoerd.

De gecombineerde luchtbrug met de Canadezen naar Minat is helaas beëindigd. De Canadezen kregen geen toestemming meer om op Minat te mogen vliegen. De samenwerking met een civiele Canadese luchtvaartmaatschappij voor het vliegen op TK bestaat nog wel, en tot volle tevredenheid.

De KDC-10 vliegt iedere dinsdagochtend op KAF. Er kunnen 128 passagiers mee of ruim 20 ton vracht.

Donderdag 21 oktober 2010 – Hr. Ms. Amsterdam

Briefing Atalanta door COM Amsterdam, KLTZ Nijenhuis, en LTZ1 Van Vuuren

De heer Nijenhuis zet uiteen dat Nederland hier de afgelopen periode niet alleen actief is onder auspiciën van de EU-missie Atalanta (zoals nu met H. Ms. Amsterdam het geval is), maar ook van de NAVO-missie Ocean Shield (waar de Zeeleeuw nu ondersteuning aan biedt). Beide missies zijn hard nodig. Dit is een heel belangrijke doorgaande route voor de zeescheepvaart. Piraterij vormt een belangrijke bedreiging, zeker als er niet zou worden opgetreden. Dat optreden gebeurt overigens niet alleen in het verband van bovengenoemde missies, sommige landen (bij voorbeeld China, Zuid-Korea, India, Rusland en Japan) zorgen zelf voor een vorm van beveiliging voor hun eigen vrachtschepen.

Op dit moment zijn er 18 schepen met in totaal ruim 400 bemanningsleden in gijzeling. Een dergelijke gijzeling kan wel 6 maanden duren.

De taak van de EU-missie is meerledig: het beschermen van de scheepvaart, het afschrikken en onderdrukken van piraterij en het in kaart brengen van de visserij in de Somalische wateren (omdat een deel van de oorzaak van de piraterij is gelegen in illegale visvangst door buitenlandse mogendheden, waardoor de Somalische vissers minder vis kunnen vangen).

Aan de missie nemen verschillende EU-landen deel: het VK, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Italië, Zweden, Spanje, België, Nederland en zelfs Luxemburg (met twee vliegtuigen). De operatie wordt aangestuurd vanuit Northwood (VK).

De heer Van Vuuren licht toe dat het operatiegebied groter is dan Europa. Van de ene kant naar de andere kant varen kost zeker 4 à 5 dagen. Daarbij is er de tendens dat de piraten hun jachtgebied steeds verder uitbreiden. Het gaat nu zelfs richting Indische Oceaan. De piraten maken daarbij regelmatig gebruik van moederschepen die ze daartoe dan eerst hebben geëkaapt.

De deelnemende landen passen bij de vondst van piratenschepen vaak de maritieme variant van de pluk-ze-wetgeving toe: vernietiging van alle verdachte spullen, inclusief de betreffende boot. Daar moet wel voorafgaande toestemming voor worden gegeven. Aanwijzingen voor foute bedoelingen zijn ladders aan boord, aandrijving met grote motoren, meer dan 2 à 3 bemanningsleden, veel benzine aan boord en het ontbreken van visserijtuig.

Het mandaat geldt behoudens noodgevallen niet voor situaties waarin piraten mensen smokkelen. In dat soort gevallen kan wel de desbetreffende kustwacht worden gewaarschuwd (bij voorbeeld die van Jemen). De Amsterdam kan tot 30 andere schepen van voorraad voorzien. De Amsterdam bunkert zelf vaak in Djibouti of Mombasa. De Amsterdam is duidelijk multi-role: niet alleen bevoorrading maar ook patrouille, met als belangrijke extra dimensie de helikopter aan boord.

De heer Van Vuuren gaat nader in op de gang van zaken als een verdacht schip in zicht komt. Gekeken wordt of er piratenspullen aan boord zijn. Ja? Dan wordt per mail toestemming tot boarding gevraagd en worden het OM, de KMar, CDS en Northwood geïnformeerd. Nee? Dan volgt een zgn. *friendly approach* en bij het alsnog aantreffen van verdachte spullen zal alsnog bovenstaande toestemming worden gevraagd en zullen bovengenoemde instanties worden geïnformeerd. In alle gevallen wordt er gehandeld alsof er uiteindelijk een rechtszaak van zou kunnen komen. Als uiteindelijk niet tot vervolging wordt besloten, worden de piraten met minimale middelen afgezet op het strand.

Op de Amsterdam is een ruimte gecreëerd voor 20 gevangenen, in de zgn. «Bijlmer Bajes». De ruimte is sober maar functioneel. De conventie van

Geneve wordt onverkort nageleefd. De gevangen genomen piraten zijn vaak blij dat ze daar kunnen bijkomen van de ontberingen. De vangsten zijn wisselend. In september zijn er 2 maal piraten gevonden. Dat geeft een diep gevoel van tevredenheid, al is de enkele aanwezigheid, patrouille en bevoorrading natuurlijk ook al de inspanning meer dan waard.

Operationele briefing door LTZ Samson

In Somalië is net het Ramadan-offensief achter de rug. Dit offensief, veroorzaakt door interne spanningen binnen Al-Shabaab, was gericht op de volledige inname van Mogadishu. Dit is uiteindelijk niet gelukt. Ook in de rest van het land is het reguliere leger van Somalië in het offensief gegaan tegen Al-Shabaab.

Er is een vredesmacht van de Afrikaanse Unie actief in Somalië, maar die heeft geen enkele aandacht voor de piraten. Dat geldt ook voor het reguliere leger van Somalië. Al-Shabaab is op zich geen voorstander van piraterij maar is wel zo pragmatisch dat als ze er zelf meer financiële mogelijkheden door kan krijgen, het oogluikend toestaat. Daarmee hebben de piraten op het land de facto vrij spel.

De piraterij komt langzaam in een hoger geweldsspectrum. Duidelijk is dat terugschieten is geoorloofd. Een ander risico voor escalatie is dat particuliere schepen/reders zelf maatregelen gaan nemen om kapingen te voorkomen. Helemaal tegen te houden is dat echter niet.

Vaak zijn de piraten wanhopig op zoek naar buit (omdat ze anders bij terugkomst grote problemen met hun opdrachtgevers krijgen), en daardoor onberekenbaar en gevaarlijk. Geregeld gaan ze met hun boten over het *point of no return* heen. Regelmatig komen dergelijke boten inderdaad nooit meer terug. De bemanning bestaat soms uit kinderen.

De Zeeleeuw is actief in het gebied waar de meeste piraten hun operaties starten. De inzet van de Zeeleeuw heeft grote operationele voordelen. De Zeeleeuw is (vrijwel) onzichtbaar, heeft een grote actieradius en kan dicht bij gekaapte schepen komen om de situatie in ogenschouw te kunnen nemen.

Programma

Alle tijden zijn gesteld in lokale tijd

Maandag 18 oktober 2010

13:00 Verzamelen op luchthaven Rotterdam
14:20 Vertrek naar Kandahar Air Field (KAF)
23:00 Aankomst KAF
23:30 Veiligheidsbriefing
Aansluitend overnachting

Dinsdag 19 oktober 2010

07:00 Ontbijt
08:00 Vertrek naar Tarin Kowt
08:30 Aankomst Tarin Kowt
09:00 Briefing COM-RDTF, brigade-generaal Broeks
Het programma ter plaatse omvat verder de volgende onderdelen:
– Rondgang door kamp en uiteenzettingen over de werkzaamheden;
– Bezoek aan COM CTU, colonel Creighton;
– Briefing door Commandant NL Apache-Detachment, luitenant-kolonel Bresser;
– Informele ontmoeting met Nederlands uitgezonden personeel.
17.30 Vertrek naar KAF
18.00 Aankomst KAF
18.30 Diner
20.00 Briefing brigade-generaal Beulen (HQ ISAF)

23:00 Overnachting

Woensdag 20 oktober 2010

08:15 Ontbijt
08.45 Ontvangst ATF (kolonel Verhaaf)
12.00 Lunch
13.00 Office Call COM RC-South, major-general Carter
14.00 Bezoek Role 3-ziekenhuis KAF (kapitein Van Dijk)
16.00 Bezoek National Support Element (NSE; majoor Van der Wielen)
18.00 Informele ontmoeting met Nederlands uitgezonden personeel,
incl. diner
20.30 Overnachting

Donderdag 21 oktober 2010

03.30 Vertrek naar vliegveld
04.00 Vertrek naar Djibouti
06.45 Aankomst Djibouti
07.45 Vertrek Djibouti
10.15 Aankomst Hr. Ms. Amsterdam (2 uur tijdsverschil met Djibouti)
11.00 Briefing Atalanta door COM Amsterdam, KLTZ Nijenhuis en
LTZ1 Van Vuuren
12.30 Lunch
13.30 Rondleiding
15.30 Informele ontmoeting met Nederlands uitgezonden personeel
16.30 Operationele briefing door LTZ Samson
17.30 Informele ontmoeting met Nederlands uitgezonden personeel,
incl. diner en introductie in het spel «Uckeren»
22.00 Overnachting

Vrijdag 22 oktober 2010

07.00 Ontbijt
08.00 Bekijken bevoorrading BNS Louise Marie
10.00 Informele ontmoeting met Nederlands uitgezonden personeel
10.45 Eindgesprek
12.00 Vertrek naar Djibouti
10.30 Aankomst Djibouti (twee uur tijdsverschil met Hr. Ms. Amster-
dam)
11.00 Vertrek Djibouti
17.00 Aankomst luchthaven Rotterdam